

'מקום גנוז הוא למעלה, והוא עמק הבאר... ואותו עמק העמקים נקרא תשובה. ומי שרוצה לשוב ולהטהר, מהעמק הזה הוא צריך לקרא לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ממעמקים קראתיך ה'

להביע את המרחק - שופר בראש השנה וקטורת ביום הכיפורים

סוד השופר

הזקן מן המדבר זוהר תצוה, ח"ג קפג ע"ב - קפד ע"ב

רבי שמעון ורבי אלעזר בנו היו הולכים בדרך, והיו הולכים עמהם רבי אבא ורבי יוסי. עד שהיו הולכים, פגשו בזקן אחד, והיה אוהז בידו תינוק אחד. הרים עיניו רבי שמעון ורצה אותו. אמר לו לרבי אבא, ודאי דברים חדשים יש לנו אצל הזקן.

כאשר הגיעו אליו, אמר רבי שמעון, במשא הקשור בגבך אתה בא? מי אתה? אמר לו, יהודי אני. אמר, דברים חדשים ודאי ביום זה אצלך. אמר לו, להיכן הוא דרכך? אמר לו, דירתי היתה באלו פורשי המדבר, שהייתי משתדל בתורה, ועתה באתי לשוב לשבת בצל הקדוש ברוך הוא בימים אלו של החדש השביעי הזה.

שמח רבי שמעון, אמר, נשב, בודאי הקדוש ברוך הוא שלח אותך אלינו. אמר לו, חייך שנשמע דבר מפיך, מאלו הדברים החדשים עתיקים שנטעתם שם במדבר מחדש השביעי הזה, ומדוע נפרדתם עתה מהמדבר לבא לשוב? אמר לו אותו הזקן, בשאלה זו נדעתי שחכמה אצלך ודברך מגיעים לרקיצי החכמה...

פתח הזקן והוא ואמר, (דברים א) ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו וגו'. פסוק זה כך היה צריך לומר, ובמדבר אשר נשאך. מהו ראית? אלא הקדוש ברוך הוא הנהיג את ישראל במדבר, מדבר חזק, כמו שכתוב (דברים ח) נחש שרף ועקרב וגו'... ועל זה כתוב אשר ראית, בעיניהם היו רואים את אדון המדבר הולך קשור לפניהם, ולקחו נחלתו וגורלו... ואנחנו גם כך נפרדנו מהישוב למדבר החזק לען שם בתורה, כדי להכניע את הצד האחר.

ועוד, שלא מתישבים דברי תורה אלא שם, שאין אור אלא אותו היוצא מתוך החשך... ואנחנו עד עכשו יושבים שם כל מי השנה בכדי להכניע במדבר לצד האחר. עכשו שהגיע זמן עבודת הקדוש של צד הקדשה, חזרנו לשוב, ששם היא עבודתו. ועוד, שעתה בראש השנה הגיע זמן של הנחש ההוא לתבע דין מלפני הקדוש ברוך הוא, ושם הוא שולט, ומפני כך יצאנו משם ובאנו לשוב.

פתח הזקן והוא ואמר, (תהלים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. עכשו הוא הזמן להתעורר הדיו העליון החזק, וכאשר הוא מתעורר, הצד האחר מתחזק כנגדו. ומפנין שהוא מתחזק, עולה ומכסה ללבנה, שלא מאירה אור, ומתמלאת מצד הדין. אז כל העולם הוא בדין, עליונים ותחתונים, וכרוז קורא בכל הרקיעים: התקינו כסא של דין לאדון הכל, שהוא רוצה לדון.

וסוד כאן, והאיר לנו במדבר, מדוע מתעורר דין עליון ביום זה. אלא כל סודות וכל הקדשות הנקבדות, כלם תלויים בשביעי. והשביעי הוא העליון, עולם העליון, שנקרא עולם הבא. ממנו מאירים כל הנרות וכל הקדשות וכל הברכות. וכאשר מגיע הזמן לחדש הברכות והקדשות להאיר, צריך להשיג בכל תקון של העולמות כלם, וכל התקונים ההם לקים כלם עולים מתוך התחתונים... והצד האחר הוא עומד בקלפה חזקה, שאינה יכולה להשבר חוץ באותה עצה שהקדוש ברוך הוא נתן לישראל, שכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. כדי לשבר הכסוי ההוא שמכסה את הלבנה, ולא מאירה.

וכאשר מתעוררים ישראל למטה בשופר, הקול ההוא שיוצא מהשופר מכה באויר, ובוקע את הרקיעים, עד שעולה לגבי הסלע ההוא החזק, שמכסה ללבנה, משגיח ומוציא התעוררות הרחמים, אז ההוא שעולה ועומד למעלה, מתערבב. אז הקול ההוא עומד ומעביר הדין ההוא, וכיון שלמטה מתעוררים הרחמים, כך גם למעלה מתעורר שופר אחר עליון ומוציא קול שהוא רחמים, ומתערבבים קול בקול, רחמים ברחמים, ובהתעוררות של למטה מתעורר כך גם למעלה. ואם

תאמר, איך יכול קול של למטה או התעוררות של למטה להתעורר - כמו כן? בא וראה, עולם התחתון עומד לקבל תמיד, והוא נקרא אבן טובה, ועולם העליון לא נותן לו, אלא כמו שהוא עומד. **אם הוא קים בהארת פנים מלמטה, כמו כן מאירים לו מלמעלה. ואם הוא עומד בעצבות, נותנים לו דין כנגדו.**

כמו זה, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה. שמחה של בן אדם מושך לעצמו שמחה אחרת עליונה. כך גם זה העולם התחתון - כמו שהיא מתעוררת, כך מושך מלמעלה. משום כך מקדימים ישראל ומעוררים בשופר קול שהוא (סוד של רחמים) כלול באש ומים ורוח, ונעשה אחד, ועולה למעלה, ומכה באבן הטובה הזו, ונצבע בגוונים אלו של הקול הזה, ואז כמו שמתראה, כך מושך מלמעלה. וכיון שנתקנת בקול זה, רחמים יוצאים מלמעלה ושורים עליה, ונכללת ברחמים מלמטה ומלמעלה. ואז מתערבב הצד האחר, (מסתכל ורואה בהארת הפנים) ונחלש כחו ולא יכול לקטרג. והאבן הטובה הזו קימת בהארת הפנים מפל הצדדים - בהארה של למטה ובהארה של למעלה.

זוהר בראשית כ ע"א

שלמה המלך, כשירד לעמק האגוז, שכתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי, לקח קלפת אגוז והסתכל בכל אותו קלפות, וידע... והכל הצטרף הקדוש ברוך הוא לברא בעולם ולהתקין בהם את העולם, והכל מח מפנים, וכמה קלפות חופות על המוח. וכל עולם כמו זה, מעלה ומטה מראש סוד הנקדה העליונה עד סוף כל הדרגות. **בלם הם זה לבוש לזה, וזה לזה. זה מח לתוך מח וקלפה רוח. זה לפנים מזה, וזה לפנים מזה, עד שנמצא שזה קלפה לזה וזה לזה.**

נקדה ראשונה היתה אור פנימי שאין לו שעור לדעת הידככות ודקיקות ונקיות שלו, עד שהתפשטה ממנו התפשטות, ואותה התפשטות של אותה נקדה נעשית היכל אחד להתלבש אותה נקדה, אור שלא ידוע לגדל הזכוף שלו. ההיכל שהוא לבוש לאותה נקדה נסתרת היא אור שאין לו שעור, ועם כל זה לא דקיק ומזכך הוא כמו אותה נקדה ראשונה טמירה וגנוזה. אותו ההיכל התפשט התפשטות אור הראשון, ואותה התפשטות היא לבוש לאותו היכל דקיק ומזכך פנימי יותר. מכאן והלאה התפשט זה בזה והתלבש זה בזה, עד שנמצא זה לבוש לזה, וזה לזה. זה מח וזו קלפה. ואף על גב שזה לבוש, נעשה הוא מח לדרגה אחרת. והכל כמו זה נעשה כך למטה, עד כי בצלם זה האדם הוא בעולם הזה, מח וקלפה, רוח וגוף, והכל הוא תקון של העולם.

שחורה אני ונאווה זהר בלק ח"ג, קצא ע"א

פתח אותו תינוק ואמר, (שיר השירים א) שחורה אני ונאווה בנות ירושלים באהלי קדר פיריעות שלמה: אל תראוני שאני שחורחורת דברים הללו הרי פרשוה. אבל בשעה שהיא בתוך אהבה רבה לאהובה, מתוך דחק האהבה שלא יכולה לסבל מקטינה עצמה בקטן רב עד שלא נראה (את) ממנה, רק קטנות של נקדה אחת, (ומהי, 'י). ואז מתפסה מפל החילות ומחנותיה ואומרת שחורה אני, שאין באות זה לבן כמו בשאר האותיות. וזה שחורה אני. ואין לי מקום להכניסכם תחת כנפי. באהלי קדר - שנינו, זו י', שאין בה לבן בפנים. פיריעות שלמה - זו ו'.

ומשום זה אל תראני, אל תסתכלו בי בלל, שאני נקדה קטנה. מה עושים גברים חזקים, חילותיה? שואגים באריות תקיפים, כמו שנגמר (תהלים קד) הפירים שאגים לטרף. ומתוך קולות ושואגות חזקות ששואגים כמו אריות גבורים תקיפי כח, שומע האהוב למעלה, ויודע שאהובתו באהבה כמותו מתוך אהבתו, עד שלא נראית מדמותה ויפיה בלל.

ואז, מתוך קולות ושואגות של אותם גבורי חיל שלה, יוצא דודה אהובה מתוך היכלו בכמה מתנות, בכמה אוצרות, בריחות ובשמים, ובא אליה, ומוצא אותה שחורה קטנה ללא דמות ויפי בלל. קרב אליה, מחבק אותה ומנשקה עד שמתעוררת לאט לאט מתוך ריחות ובשמים ובחידה שאהובה עמה, ונבנית ונעשית בתקוניה, בדמותה, בפינה, ה' כמקדם.

וזה גברי כח. עשו לה והחזירוה לדמותה ויפיה, שתקפם וגבורתם גרמו את זה, ועל זה כתוב גברי כח עשי דברו. עשי דברו בודאי, שמתקנים את ה"דבר" הזה ומחזירים אותו לדמות ראשונה. (ומכאן

ולחלואה) כִּינן שֶׁהַתְּתַקְנָה וְנִעְשְׂתָה בְדַמוּתָה יָפָה כְּמִקְדָּם, אֲזַי הֵם וְכָל שְׂאֵר הַחִלּוֹת עוֹמְדִים לְשִׁמְעַם מֵהַ שְׂהִיא אוֹמְרָת, וְהִיא עוֹמְדָת כְּמוֹ מְלֻךְ בְּתוֹךְ חִילוֹתָיו, וְזֶהוּ עֹשֵׂי דְבָרוֹ בְּנֹדָאֵי.

זוהר אמור, ח"ג צה ע"ב – ק ע"ב

בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֻדְשׁ. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שם פא) **תִּקְעוּ בְּחֻדְשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לַיּוֹם חֲגִנּוּ.** אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרַב אוֹתָם אֵלָיו מִכָּל הָאֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְרַצָּה וְהִתְרַצָּה בָּהֶם, וּמִמְקוֹם רְחוֹק קָרַב אוֹתָם אֵלָיו. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (יהושע כד) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הִנְהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. לְהִרְאוֹת שֶׁהָרִי מִמְקוֹם רְחוֹק רָצָה בָּהֶם וְקָרַב אוֹתָם אֵלָיו, וְכִתוּב, וְאַקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבֵרָהֶם מֵעֵבֶר הִנְהָר וְגו'. בְּפִסְוִקִים הִלְלוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, וְכִי כָל יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְכָל שָׁפָן יְהוֹשֻׁעַ?

אֵלָא כָּל הַתּוֹרָה נִסְתַּרְתָּ וְנִגְלִיתָ, כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁם הִקְדוּשׁ נִסְתַּר וְנִגְלָה, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם קְדוּשׁ, וְעַל כֵּן הִיא נִסְתַּרְתָּ וְנִגְלִיתָ. אִם יְהוֹשֻׁעַ וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים, לָמָּה כָּתוּב כֹּה אָמַר ה'! אֵלָא וְדָאֵי סִתְרָה הַדְּבָר - הַטּוֹב הָרַב שֶׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁרָצָה בְּאֲבוֹת, וְעָשָׂה אוֹתָם מְרַכְבֵּה קְדוּשָׁה עֲלֵיוֹנָה לְכַבּוֹד, וְהוֹצִיא אוֹתָם מִתּוֹךְ נְהַר עֲלִיוֹן נִכְבֵּד קְדוּשׁ, **מֵאוֹר כָּל הַמְּאוֹרוֹת,** כְּדִי שֶׁיִּתְעַטֵּר בָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, כֹּה אָמַר ה' בְּעֵבֶר הִנְהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. הִנְהָר - אוֹתוֹ הִנְהָר שֶׁמְכַר וְנֹדַע...

תִּקְעוּ בְּחֻדְשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לַיּוֹם חֲגִנּוּ. אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שִׁיּוֹדְעִים לְסַלֵּק כֶּסֶה הַדִּין וְלִתְקוֹן כֶּסֶה שֶׁל רַחֲמִים, וּבִמָּה? בְּשׁוֹפָר.

רַבִּי אֲבָא הִיָּה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, הָרִי פְעָמִים רַבּוֹת שֶׁאֲלַתִּי עַל הַשׁוֹפָר הַזֶּה מֵהַ זֶה אוֹמֵר, וְעַד כָּאֵן לֹא הִתְנַשְׁבַּתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ, הָרִי וְדָאֵי זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, שֶׁיִּשְׂרָאֵל צְרִיכִים בַּיּוֹם הַדִּין (הַזֶּה) שׁוֹפָר וְלֹא קָרוֹן, מִשּׁוּם שֶׁקָרוֹן הָרִי נֹדַע בְּאִיזָה מְקוֹם הִיא, וְלִהְדַּבֵּק בְּדִין אֵינָנו רוֹצִים. אֲבָל הָרִי שְׁנִינּוּ, בְּדַבְרִים וּבְמַעֲשִׂים צְרִיכִים לְהִרְאוֹת וּלְהַעִיר דְּבָרִים נִסְתָּרִים.

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁאוֹתוֹ שׁוֹפָר עֲלִיוֹן, שָׁבוּ הָאוֹר שֶׁל הַכָּל, מִסְתַּלַּק וְלֹא מֵאִיר לְבָנִים, אֲזַי מִתְעוֹרֵר הַדִּין, וְהַכְּסָאוֹת מִתְקַנְנִים לְבֵית הַדִּין, וְזֶה הַשׁוֹפָר, נִקְרָא אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, תְּקִפּוֹ שֶׁל יִצְחָק, תִּשְׁבַּחַת הָאֲבוֹת, כְּשֶׁמִּתְעַלָּה אוֹתוֹ שׁוֹפָר גָּדוֹל שֶׁאֵין מִיִּינִיק אֶת הַבָּנִים, אֲזַי יִצְחָק מִתְחַזֵּק, וּמִתְתַּקֵּן לְדוֹן אֶת הַעוֹלָם.

וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַשׁוֹפָר הַזֶּה וּכְשֶׁבָנִי אָדָם שָׁבִים מִחֻטְאֵיהֶם, צְרִיכִים לְהַשְׁפִּיעַ קוֹל שׁוֹפָר מִמְטָה, וְאוֹתוֹ קוֹל עוֹלָה לְמַעְלָה, אֲזַי מִתְעוֹרֵר שׁוֹפָר אַחֵר עֲלִיוֹן, וּמִתְעוֹרֵר רַחֲמִים וּמִסְתַּלַּק הַדִּין. וְצְרִיכִים לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה בְּשׁוֹפָר, לְעוֹרֵר שׁוֹפָר אַחֵר, וְלִהְיוֹצִיא בְּשׁוֹפָר הַזֶּה לְמִטָּה אוֹתָם קוֹלוֹת, לְהִרְאוֹת שֶׁכָּל אוֹתָם קוֹלוֹת שֶׁלְמַעְלָה, שֶׁכָּלם כְּלוּלִים בְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר עֲלִיוֹן, יִתְעוֹרְרוּ לְצֵאת.

וּבְקוֹלוֹת הִלְלוּ שֶׁלְמִטָּה נוֹתְנִים יִשְׂרָאֵל כֹּחַ (לְרַחֲמִים מִלְמַטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הַשׁוֹפָר הַגָּדוֹל) לְמַעְלָה, וְעַל כֵּן צְרִיכִים לְזַמֵּן שׁוֹפָר בַּיּוֹם הַזֶּה וְלַעֲרֹךְ קוֹלוֹת, לְכַוֵּן בּוֹ כְּדִי לְעוֹרֵר שׁוֹפָר אַחֵר, שָׁבוּ כְּלוּלִים הַקוֹלוֹת לְמַעְלָה (וּלְסֹדֵר קוֹלוֹת בְּשׁוֹפָר).

סִדְרָה רֵאשׁוֹנָה - יוֹצֵא קוֹל וּמִתְעַטֵּר לְמַעְלָה, עוֹלָה רְקִיעִים, וְנִבְקַע בֵּין הָרִים רָמִים, וּמִגִּיעַ לְאֲבֵרָהֶם וְשׁוֹרָה בְּרֵאשׁוֹ וּמִתְעַטֵּר, וְהוּא מִתְעוֹרֵר וּמִתְקִין אֶת הַכֶּסֶה. וּבְסִפְרָה הָאֲגָדָה שְׁנִינּוּ, בְּשַׁעַת שְׁאוֹתוֹ קוֹל רֵאשׁוֹן עוֹלָה, מִתְעוֹרֵר וּמִתְעַטֵּר אֲבֵרָהֶם, וּמִתְקִין אֶת הַכֶּסֶה, וּפּוֹקֵד עָלָיו (אבא ואמא) אֲבָא.

בִּינְתִים עוֹלָה הַשְּׁנִי, הַתְּקִיף (לְחַבֵּר) לְשִׁבְרָתָה הַדִּינִים הַקְּשִׁים. וְזֶה הַסִּדְרָה הַשְּׁנִי, אוֹתוֹ הַקוֹל שׁוֹבֵר בְּכַחוֹ. וְאֵז עוֹלָה, וְכָל הַדִּינִים שֶׁמִּתְעוֹרְרִים (שְׁנִקְרִים) לְפָנָיו נִשְׁבָּרִים, עַד שֶׁעוֹלָה לְמִקְוָמוֹ שֶׁל יִצְחָק. כִּינן שֶׁמִּתְעוֹרֵר יִצְחָק וְרוֹאֶה אֶת אֲבֵרָהֶם, מִתְקִין אֶת הַכֶּסֶה לְעֵמֶד לְפָנָיו. אֵז נִכְנַע, שׁוֹבֵר אֶת הַתְּקִיף הַקָּשָׁה. וּבִזָּה צְרִיף מִי שֶׁתּוֹקַע לְכוֹן הַלֵּב וְהַרְצוֹן, כְּדִי לְשִׁבְרָתָה הַכֶּחַ וְהַתְּקִיף שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) אֲשֶׁרִי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְדָאֵי.

סִדְרָה שְׁלִישִׁית - יוֹצֵא קוֹל וְעוֹלָה, וּבּוֹקַע כָּל אוֹתָם רְקִיעִים, וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, וּמִגִּיעַ אוֹתוֹ קוֹל לְרֵאשׁוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְיַעֲקֹב מִתְעוֹרֵר וְרוֹאֶה אֶת אֲבֵרָהֶם מִתְתַּקֵּן בְּצַד הָאֲחֵר. אֲזַי אוֹחֲזִים שְׁנֵיהֶם בְּיִצְחָק, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, וְלֹא יְכוּלִים הַתְּקִיף שֶׁלּוֹ לְצֵאת הַחוּצָה, וּשְׁלֵשׁ הַסִּדְרֹת הִלְלוּ הֵן סִדְרָה אַחַת...

עַל כֵּן צְרִיף לְכוֹן אֶת הַלֵּב וְהַרְצוֹן בְּקוֹלוֹת הִלְלוּ, וְלַחֲזֹר בְּתִשׁוּבָה לְפָנֵי רַבּוֹנֵם. אֲזַי כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְקַנְנִים וּמִסְדְּרִים קוֹלוֹת בְּרָצוֹן הַלֵּב כְּרָאוּי בְּשׁוֹפָר הַזֶּה, חוֹזֵר אוֹתוֹ שׁוֹפָר עֲלִיוֹן. וּכְשֶׁחוֹזֵר, מַעֲטֵר אֶת יִצְחָק,

והכל נתקן. וכסא אחר עולה, ואז נמצאת שמחה בכל, והקדוש ברוך הוא מרחם על העולם. אשרי חלקם של ישראל שיודעים להנהיג ולמשך את רבונם מדין לרחמים, ולתקן את כל העולמות על ידיהם. ... אמר רבי אבא, ודאי זהו ברור הדבר. ברוך הרחמן ששאלתי והרחמתי את הדברים הללו. אמר רבי יהודה, כתוב זכרון תרועה, עושים זכרון, לכוון את הלב והרצון. ישראל עושים זכרון למטה, במה? במעשה, כדי שיתעורר דבר באותו גון שלמעלה.

אמר רבי אלעזר, כתוב (תהלים פא) בכסה ליום חגנו, שמתכסה בו הלבנה. ... ובמה מאירה? הכל בתשובה, ובקול שופר, שכתוב אשרי העם יודעי תרועה. אז - ה' באור פניו יהלכון.

בא ראה, ביום הזה מתכסה הלבנה, ולא מאירה עד בעשור לחדש, כשכל ישראל שבים בתשובה, והאם העליונה שבה ומאירה לה. והיום הזה את אור האם נוטל, ונמצאת שמחה בכל. ועל כך כתוב, יום הכפרים הוא. יום כפור היה צריך להיות! מה זה יום הכפרים? אלא משום ששני מאורות מאירים כאחד. המאור העליון מאיר למאור התחתון, וביום הזה מאיר מהאור העליון, ולא מאור השמש, ומשום כך כתוב בכסה ליום חגנו.

זוהר אחרי מות, ח"ג סט ע"ב - ע ע"א

אמר רבי אלעזר, כתוב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. אכפר עליכם היה צריך להיות! אלא יכפר עליכם - להכליל את היובל ששופע מעינות להשקות ביום הזה לכל עבר לרוות את הכל ולהשקות את הכל. וזה עליכם, כלומר עבורכם, לטהר אתכם ביום הזה, שכתוב לפני ה' תטהרו, ולא ישלט עליכם הדיון.

רבי יהודה אמר, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם ורוצה לטהר אותם שלא ימצא בהם חטא, כדי שיהיו בני היכלו ונדורו בהיכלו. ולעתיד לבא כתוב, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'.

רבי יהודה פתח, (תהלים קל) שיר המעלות ממעמקים קראתי ה'. שנינו, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, רצה לברא אדם. נמלך בתורה. אמרה לפניו: תרצה לברא האדם הזה?! עתיד הוא לחטא לפניך ועתיד הוא להרגיז לפניך. אם תעשה לו כמעשיו, הרי העולם לא יוכל לעמד לפניך, כל שכן אותו האיש. אמר לה: וכי לחנם נקראתי (שמות לד) אל רחום וחנון ארך אפים?

וטרים שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא תשובה. אמר לה לתשובה: אני רוצה לברא אדם בעולם, על מנת שששיתובו לך מחטאיך, שתהיי עתידה לעזוב את חטאיך ולכפר עליהם. ובכל שעה ושעה התשובה זמינה לאנשים, וכשאנשים שבים מחטאיך, התשובה הזו שבה לקדוש ברוך הוא, והוא מכפר על הכל, והדינים נכנעים, וכלם מתבשמים, ואדם נטהר מחטאו. מתי נטהר אדם מחטאו? בשעה שנכנס לתשובה הזו כראוי. רבי יצחק אמר, ששב לפני המלך העליון ומתפלל תפלה מעמק הלב. זהו שכתוב ממעמקים קראתי ה'.

רבי אבא אמר, ממעמקים קראתי ה', מקום גנוז הוא למעלה, והוא עמק הבאר, ומזה יוצאים נחלים ומעינות לכל עבר, ואותו עמק העמקים נקרא תשובה. ומי שרוצה לשוב ולהטהר מחטאיו, מהעמק הזה הוא צריך לקרא לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ממעמקים קראתי ה'.

למדנו, בשעה שהיה אדם חוטא לפני רבונו ומקריב קרבנו על המזבח, והכהן מכפר עליו ומבקש בקשתו עליו, מתעוררים רחמים, והדינים מתבשמים, והתשובה מריקה ברכות במעינות ששופעים ויוצאים, וכל המאורות מתברכים כאחד, והאדם נטהר מחטאו.

סוד הקטורת

זוהר ויקהל, ח"ב ריח ע"ב – ריט ע"ב

כמו כן הקטורת, כל מי שהריח באותו עשן, כשעלה אותו עמוד מאותו מעלה עשן, היה מברר את לבו בברור באורה בשמחה לעבד את רבונו ומעביר ממנו זהמת היצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד פגוד אביו שבשמים, משום שקטורת היא שבר ליצר הרע ודאי בכל הצדדים. כמו שציץ היה עומד על גס - אף קטורת. שאין לך דבר בעולם לשבר את הצד האחר, פרט לקטורת....

אמר רבי שמעון, אם בני אדם היו יודים כמה הוא עליון מעשה הקטורת לפני הקדוש ברוך הוא, היו נוטלים כל דבור ודבור ממנו והיו מעלים אותו עטרה על ראשיהם כמו פתח של זהב. ומי שמתפלל בו, צריך להסתכל במעשה הקטורת, ואם יכנו בו בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסתלק המות ממנו ומהעולם, וינצל מכל הדינים של העולם הזה, ומצדדים רעים, ומדין הגיהנום ומדין המלכות האחרת.

באותה קטורת, כשהיה עולה עשן בעמוד, הכהן היה רואה האותיות של השם הקדוש פרושות (פורחות) באור ועולות למעלה באותו עמוד. אחר כך כמה מרכבות קדושות סובבות אותו מכל הצדדים עד שעולה באור ושמחה, ומשמח את מי שמשמח, וקושר קשרים למעלה ולמטה כדי ליחד הכל, ונהרי בארנו. וזה מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה, שהוא הצד האחר, ונהרי בארנו....

פתח ואמר, (שמות ל) ויעש מזבח מקטר קטורת וגו'. בפסוק זה יש להתבונן, משום שהיו שני מזבחות - מזבח העולות ומזבח קטורת הסמים, זה בחוץ וזה בפנים, מזבח הקטורת הזה שהוא פנימי, למה נקרא מזבח, ונהרי אין זבחים בו זבחים, ומזבח על כן נקרא?

אלא משום שמבטל וכופת כמה צדדים רעים, ומשום שאותו הצד הרע כפות, לא יכול לשלט ולא להיות קטגור, ועל כן נקרא מזבח. כשאותו הצד הרע היה רואה (עמוד העשן) עשן הקטורת שעולה - נכנע ובורח, ולא יכול לקרב כלל למשכן. ומשום זה נטהר ולא מתערב באותה שמחה שקמעה, פרט לקדוש-ברוך-הוא לבדו, ומשום שכל כך חביבה, לא עומד אותו מזבח אלא (פנימי) לפניו, שזהו המזבח שנמצאות בו ברכות, ועל כן נסתר מן העין.

הקטורת קושרת קשרים, מאירה אור ומעבירה זהמה, וד' מתחברת בה' (ד' נעשית ה'), ה' מתחברת בו', ו' עולה ומתעטרת בה', ה' מאירה בי', והכל מעלה רצון לאין סוף. ונהיה הכל קשר אחד, ונעשה קשר אחד בסוד אחד, שהוא קשר עליון של הכל.

מכאן והלאה, כיון שהכל נקשר בקשר הזה, אז הכל מתעטר בסוד האין סוף, וסוד השם הקדוש נאור, ומתעטר בכל הצדדים, וכל העולמות בשמחה, ומאירים המאורות, ומזוונות וברכות נמצאות בכל העולמות, והכל בסוד הקטורת. ואם הזהמה אינה עוברת, הכל לא נעשה, שהכל תלוי בזה....

תנחומא (תצוה ל טו): בשעה שהיה כהן גדול נוטל את הקטורת ... ונכנס לפני ולפנים ... כתיב 'וכסה ענן הקטרת' (שם שם יג). מהו וכסה? לשון מחילה... וכשהיה ענן הקטרת מתמר ועולה ופונה למעלה ונעשה כאשכול, היה יודע שנתכפרו עונות ישראל, שנאמר: אשכול הכפר דודי לי (שה"ש א יד)... ואם לא כסה ענן הקטרת, היה יודע שהוא מת....

אמר הקדוש ברוך הוא, מכל הקורבנות שאתם מקריבין, אין חביב עלי כקטרת. תדע, שכל הקורבנות כולן לצרכיהן של ישראל. כיצד?

החטאת הייתה באה על החטא. והאשם כן. העולה באה על הרהור הלב. השלמים אינן באין אלא לכפרה, שהן באין על מצות עשה. אבל הקטרת, אינה באה לא על החטא ולא על עוון ולא על האשם, אלא על השמחה. הוי, שמן וקטרת ישמח לב. (משלי כז ט).

זוהר אחרי מות, ס"א (תרגום)

בשעה שהקדוש ברוך הוא נתן קטרת בשמים לאהרן, רצה שלא ישתמש בו בחייו אדם אחר. מה הטעם? משום שאהרן מרבה שלום בעולם. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה רוצה להרבות שלום בעולם - על ידך ירבה שלום למעלה, הרי קטרת הבשמים תהיה מסורה בידיך מכאן והלאה, ובחייו לא ישתמש בה אדם אחר. נדב ואביהוא הקדימו בחיי אביהם להקריב מה שלא נמסר להם, ונדבר זה גרם להם שטעו בו.

זוהר אחרי מות, ח"ג נח ע"ב - נט ע"א (תרגום)

כל הקרבנות וכל העולות נחת הם לקדוש ברוך הוא, אבל לא היתה נחת כמו הקטרת הזו, שהקטרת היא מעלה מהכל, ומשום כך היו מכניסים אותה לפני ולפנים בלחש, והרי זה נתבאר. ומשום כך לא נענשו כל בני האדם בשאר הקרבנות והעולות כמו בקטרת, שכל העבודה של הקדוש ברוך הוא כאן נקשרת ונקטרת יותר מהכל, ולכן נקראת קטרת. והרי נאמר, (משלי כז) שָׁמֹן וקטרת יִשְׁמַח לֵב.

פתח רבי שמעון ודרש, (שיר א) לריח שמניך טובים וגו'. בפסוק הזה הסתכלתי, וכך הוא: לריח, מה זה לריח? ריח הקטרת שהוא דק ומעלה ופנימי מהכל, וכשעולה אותו הריח להתקשר באותו שמן משחה של הנחלים הנובעים, מתעוררים זה עם זה ונקשרים כאחד. ואז הם שמנים טובים להאיר, כמו שנאמר לריח שמניך טובים.

ואז מורק שמן מדרגה לדרגה באותן הדרגות שנקראות השם הקדוש. זהו שכתוב שמן תורק שֶׁמֶן על פן עלמות אהבוך. מה זה עלמות? כמו שבארנו עלמות, עלמות ממש...

דבר אחר על פן עלמות אהבוך - יפה הוא מי שאמר, על מות אהבוך. שהרי בדבר הזה בעלי הדינים מתבשמים, ובשביל שהקטרת הזו נקשרת בשמן שלמעלה יותר, נחשבת לפני הקדוש ברוך הוא מכל הקרבנות והעולות. אמרה כנסת ישראל: אני בקטרת ואתה כשמן, משכני אחריך נרוצה וגו'. נרוצה, כמו שנאמר על פן עלמות אהבוך, אני וכל האוכלוסים, שהרי כלם אחוזים בי, ולכן משכני, שהרי בי הם תלויים.

הביאני המלך חדריו. אם יכניס אותי לחדרי, נגילה ונשמחה בך, אני וכל האוכלוסים. שנינו, כל האוכלוסים בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כלם שמחים, ואז הדין לא שרוי בעולם. ועל זה כתוב (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ.